

6.1: Interactiewijzer (Verstegen & Lodewijks, 2014): informatie

Als er geen klik is tussen de professionele opvoeder en het kind, biedt *Interactiewijzer* een praktisch, theoretisch onderbouwd, middel om die wel te krijgen. Door opvoedingsproblemen te benaderen als interactieproblematiek herken je problematische vastgeroeste interactiepatronen. Rob Verstegen en Henny Lodewijks laten zien hoe je deze kunt doorbreken door specifieke sociale vaardigheden gericht te beïnvloeden.

Interactiewijzer geeft hiervoor een tweeledige aanpak:

1. De professionele opvoeder krijgt aanwijzingen om zijn pedagogische stijl voor dat kind kritisch te beoordelen en, zonodig, bij te stellen.
2. Er worden groepssituaties gecreëerd die bij het kind het vanzelfsprekend gebruik van ontbrekende sociale vaardigheden uitlokken.

De adviezen zijn toegesneden op de dagelijkse praktijk in de groep en bieden zo interessante aanknopingspunten voor diagnostische beschrijvingen en handelingsplannen. *Interactiewijzer* heeft een vaste plaats verworven in het primair en secundair onderwijs en wordt tevens veelvuldig gebruikt bij opleidingsinstellingen voor onderwijs en jeugdzorg. Het boek bevat bijlagen voor o.a. oplossingsgericht werken, te combineren met Kids Skills en Mission Possible en elementaire houdingsaanwijzingen voor de professionele opvoeder.

Met de *Interactiewijzer* kan een diagnostisch zicht krijgen op sociale problemen die zich in de groep voordoen. Belangrijke vragen zijn: welke interactiepositie neemt het kind in ten opzichte van de leraar (en de andere leerlingen) en is er sprake van een negatieve interactiespiraal? Twee dimensies worden onderscheiden: 'Boven-Onder' en 'Tegen-Samen'. Deze zijn in interacties te onderkennen. Met 'Boven-Onder' wordt het machtsaspect van de relatie aangeduid. Hoe stelt iemand zich ten opzichte van de ander op: leidend, gelijkwaardig of afhankelijk? Met 'Tegen-Samen' wordt het nabijheidsaspect van de relatie (affectieve dimensie) bedoeld. Stelt iemand zich coöperatief, dan wel afwerend op ten opzichte van de ander?

De *Interactiewijzer* onderscheidt 32 sociale vaardigheden, per interactiegebied vier kernvaardigheden. Met de BOTS-vragenlijst verkrijgt men hier zicht op. De leraar vult ook een vragenlijst in waarin hij aangeeft welke neiging hij voelt opkomen als reactie op het gedrag van het kind, zoals "ik neig ertoe om met dit kind de strijd aan te gaan" of "ik neig ertoe dit kind te 'bemoederen'". Er is tevens een vragenlijst 'pedagogische stijl' die de leraar invult. Hiermee geeft de leraar een inschatting van zijn pedagogische stijlkenmerken.

Complementair en symmetrisch gedrag van de leraar en andere kinderen houdt probleemgedrag in stand of versterkt het en is daarmee diagnostisch relevant. Een voorbeeld van een complementaire reactie is: Monique stelt zich heel passief en

volgzaam op ten aanzien van de leraar. De leraar gaat daardoor juist steeds meer hulp en steun bieden. Een voorbeeld van een symmetrische reactie is: Jan stelt zich afstandelijk op naar de kinderen in de groep. Zij reageren met hetzelfde gedrag, ze houden hem op afstand.

Na analyse van de interactieposities die het kind inneemt en na het vaststellen van mogelijke complementaire of symmetrische reacties, adviseert men een aanpak. Een computerprogramma biedt ondersteuning bij de analyse van de BOTS-vragenlijsten en geeft suggesties voor de aanpak. Deze zullen daarna in overleg met de leraar 'op maat' worden gemaakt

Bron: Verstegen, R., & Lodewijks, H.P.B. (2014). Interactiewijzer: analyse en aanpak van interactieproblemen in professionele opvoedingssituaties (9^e druk). Assen: Van Gorcum.